

**Maar wat mij en mijn huis betreft,
wij zullen de HEERE dienen!**

Een verhandeling over de doop

Ds. J. Holtslag
Hervormde Gemeente Giessen-Nieuwkerk en Neder-Slingeland

Over dopen

In de volgende verhandeling willen we een reis door de Bijbel maken om op zoek te gaan naar de betekenis van de doop. Want waarom wordt er eigenlijk gedoopt? In de gemeente gebeurt dit met enige regelmaat. Ouders die met hun pasgeboren kind bij de doopvont staan. Volwassenen die na de openbare belijdenis van het geloof gedoopt worden. Als vanzelf komt dan de vraag boven, wat de doop waardevol maakt? De vragen die dan aanstonds volgens zijn: Wie mag er gedoopt worden? Op welke wijze zal de doop bediend worden?

De aanzet tot deze verhandeling is tweeledig. Als eerste is daar de reactie vanuit evangelische kring op de wijze van dopen in de protestantse kerken. Het zou niet goed zijn om kinderen te dopen, omdat de doop bediend moet worden op grond van geloof. Daarbij zou de doop niet door besprenging plaats moeten vinden, maar door onderdompeling. Deze tegenwerpingen lijken een bom te leggen onder de eeuwen oude traditie van kinderdoop door besprenging. Is de kinderdoop wel bijbels? Een tweede aanzet is de waarneming, dat binnen de protestantse kerken weinig of geen kennis is van de doop. Waarom dopen we en waarom doen we dat op de manier zoals we dit doen? Wat ligt daaraan ten grondslag.

Door een reis te maken door de Bijbel en ook door enkele buitenbijbelse gegevens hierbij te betrekken, willen we meer kennis op doen van de doop en de waarde van dit sacrament, zodat op goede gronden de doop bediend kan worden. Aan het einde van de reis richten we ons nog in het bijzonder op de situatie binnen de Protestantse Kerk in Nederland en de verbinding met de openbare belijdenis van het geloof. Ook zal kort ingegaan worden op de herdoop.

Inhoudsopgave

1. Een Bijbelse doop	4
2. De betekenis van de christelijke doop.....	5
3. Wijze van dopen	6
3.1 Betekenis βαπτίζω	7
4. 1 Korinthe 1	9
5. Het bloed van Jezus	9
6. Verbond.....	10
6.1 Oude verbond.....	10
6.1.1 <i>Besnijdenis van onmondige jongens</i>	11
6.1.2 <i>Het teken van het oude verbond in het Nieuwe Testament</i>	12
6.2 Nieuwe verbond.....	12
7. Jodendom en patristiek	13
8. Belijdenis van geloof.....	15
9. Protestantse Kerk in Nederland.....	16
9.1 Dooperkenning.....	17
10. Conclusie.....	19
Bronnen.....	20

1. Een Bijbelse doop

Wie in de Bijbel bladert en op zoek is naar informatie over dopen, die kan vanaf Genesis doorbladeren tot het Nieuwe Testament. Over dopen zoals de christelijke kerk dit kent, lijkt het Oude Testament niet te spreken. Of het onderdompelen van Naäman in de Jordaan moet vermeld willen worden. Het eerste spreken over de doop is wanneer Johannes de Doper in beeld komt. Van hem lezen we in de Evangelien, dat hij doopte bij de Jordaan. In Markus 1:4 staat over hem: *... en predikte een doop van bekering tot vergeving van zonden*. Nu kunnen we deze doop van Johannes niet direct verbinden met de christelijke doop. Redenen hiervoor vinden we in het Bijbelboek Handelingen der apostelen. In Handelingen 19 kunnen we lezen, dat Paulus in Efeze aan enige discipelen duidelijk maakt, dat het niet gaat om de doop van Johannes, maar dat ze gedoopt moeten worden in de naam van de Heere Jezus. Ook uit Handelingen 18:25 blijkt dat de doop van Johannes niet een christelijke doop is.

Op zich is het niet vreemd, om de doop van Johannes niet een christelijke doop te noemen. Hij doopte voor het openbare optreden van Jezus Christus. Verder kan opgemerkt worden, dat Johannes de wegbereider is van Christus. In de lijn van Jesaja 40 was zijn taak: *Bereid de weg van de HEERE, maak recht in de wildernis een gebaande weg voor God. Alle dalen zullen verhoogd worden, alle bergen en heuvels zullen verlaagd worden; wat krom is, zal recht worden; wat rotsachtig is, zal tot een vlakte worden*. In dit licht moeten we de doop die hij bediende zien. De mensen moeten zich voorafgaande aan de komst van de Messias bekeren om niet langer dwaalwegen te gaan, maar rechte wegen naar Gods wil. We zouden de doop van Johannes wel een reinigingsdoop kunnen noemen en kunnen verbinden met het joodse reinigingsritueel Mikwe, waarover later in deze studie meer.

Snel na de doopbediening van Johannes bij de Jordaan lezen we van een doop, die hoogstwaarschijnlijk wel christelijk genoemd mag worden. In Johannes 4:1 lezen we, dat Jezus meer discipelen maakte en doopte, dan Johannes. Al is hier wel iets bijzonders. Want Jezus doopte niet zelf, maar Zijn discipelen. Tegelijk merken we op, dat hier niet over de betekenis van de doop gesproken wordt, maar alleen over het enkele feit, dat de discipelen van de Heere Jezus doopten.

Bladeren we verder door in de Bijbel, dan komen we in Mattheüs 28 een wezenlijke tekst tegen. Vers 19 zegt ons: *Ga dan heen, onderwijs al de volken, hen dopend in de Naam van de Vader en van de Zoon en van de Heilige Geest, hun lerend alles wat Ik u geboden heb, in acht te nemen*. De discipelen krijgen een drievoudige opdracht waarbinnen een drievoudige doop een plaats heeft. Het is onderwijzen, dopen en leren in acht nemen. Het is een opdracht, die niet alleen voor Israël bestemd is, maar voor al de volken. Jezus zendt hen immers naar al de volken. Deze opdracht is de doorwerking van de belofte, dat in Abraham al de volken gezegend zullen worden. De opdracht betekent, dat het Evangelie verkondigd moet worden en dat zij die dit Evangelie van Jezus Christus aannemen, gedoopt moeten worden in de Naam van de Vader en van

de Zoon en van de Heilige Geest¹ en dat de dopelingen voortaan in overeenstemming met de wil van Jezus moeten leven. De volgorde is dan, zoals in Markus 16:16 staat: *Wie geloofd zal hebben en gedoopt zal zijn, zal zalig worden, maar wie niet geloofd zal hebben, zal verdoemd worden.* In Handelingen 2 lezen we hoe de discipelen deze opdracht in vervulling brengen. Wanneer de Geest is uitgestort, prediken zij het Evangelie. Na de prediking van Petrus zijn er die dag drieduizend zielen, die zijn woord met vreugde aannemen en gedoopt worden. Het is een opdracht, die ook verder in het Bijbelboek Handelingen der apostelen zijn beslag krijgt. Zo verkondigt Filippus het Evangelie aan een Ethiopiër, die gedoopt wordt, als hij tot geloof komt. Verder lezen we over de doop van de cipier en van Cornelius.

Wie zo de Bijbelse lijn wil volgen, die kan tot de conclusie komen, dat iemand gedoopt moet worden na tot geloof gekomen te zijn. Dit betekent geen kinderdoop. Mocht iemand wel als kind gedoopt zijn, dan kan die doop als nietsbetekenend beschouwd worden en zal deze persoon alsnog gedoopt moeten worden op de Bijbelse wijze. Maar laten we geen overhaaste conclusies trekken en verder gaan op reis door de Bijbel.

2. De betekenis van de christelijke doop

De doop in christelijke zin lijkt op grond van bovenstaande bediend te worden nadat iemand tot geloof gekomen is. Maar voordat er gedoopt wordt, zal wel duidelijk moeten zijn, wat de betekenis is van de christelijke doop. De apostel Paulus heeft hierover mooie woorden gesproken. In zijn brief aan de gemeente in Rome lezen we in hoofdstuk 6: *Of weet u niet dat wij allen die in Christus Jezus gedoopt zijn, in Zijn dood gedoopt zijn? Wij zijn dan met Hem begraven door de doop in de dood, opdat evenals Christus uit de doden is opgewekt tot de heerlijkheid van de Vader, zo ook wij in een nieuw leven zouden wandelen.* Bekeken vanuit het zendingsbevel van Mattheüs 28:19 zien we het in acht nemen wat Jezus geboden heeft, in de woorden van Paulus duidelijk terug. Tegelijk herinneren deze woorden ons ook aan de prediking van Johannes de Doper. Want na de bekering moeten er wel vruchten voorgebracht worden, die aan de bekering beantwoorden. Maar goedbeschouwd is dit een vervolg geven aan de doop. De doop zelf is een sterven met Christus, het met Hem begraven zijn in de dood en opgewekt zijn uit de dood. Dit is een grandioos en genadevolle gebeurtenis. Het tekent ons de liefde van God. Hij heeft de wereld zo liefgehad, dat Hij Zijn Eniggeboren Zoon gegeven heeft, opdat eenieder die in Hem gelooft niet verloren gaat, maar eeuwig leven heeft. Dit kan, omdat eenieder die in Christus gelooft door het geloof één met Hem is geworden. Deze eenwording betekent met Hem gestorven zijn, zodat wie in Christus gelooft dood is voor de zonde en daarom niet langer onder het oordeel valt. Gods toorn is van hem geweken.

¹ In het Lima-rapport wordt de doop in naam van de Vader, de Zoon en de Heilige Geest als één van de drie kenmerken genoemd van een geldige doop. De andere twee zijn, dat het plaats vindt met water en bediend wordt in een christelijke kerk/gemeente door een bevoegde voorganger.

Als we spreken over de toorn van God, dan bedoelen we Gods reactie op de zondige staat van de mens. Zonde is iets, dat God niet kan accepteren. Hij haat de zonde en kan deze daarom niet door de vingers zien. Zonde zal bestraft moeten worden. Een straf die Jezus gedragen heeft. Zo is er door Jezus' sterven verzoening met God en zijn de zonden vergeven. Hierom wordt gezegd, dat een gelovige met Christus in de dood is en begraven en vervolgens ook met Hem opgewekt is tot een eeuwig leven.

Dit is een machtig evangelie. Met recht een blijde boodschap. Terecht, dat dit aan alle volken verkondigd moet worden. Iedereen zal toch moeten horen van de liefde van God in Jezus Christus en de mogelijkheid om eeuwig leven te ontvangen. Zo zal het Evangelie verkondigd moeten worden en mensen opgeroepen moeten worden om in Hem te geloven. En dan? Wie gelooft, mag gedoopt worden. Met vreugde mag de doop bediend worden. Zo wordt zichtbaar, dat eenieder die tot geloof gekomen is, ingelijfd is in Christus Jezus.

Dit lijkt een mooie afsluiting van een tocht door de Bijbel om de betekenis van de doop te achterhalen. Wie tot geloof in Jezus Christus is gekomen, mag gedoopt worden in de naam van de Vader, de Zoon en de Heilige Geest. Toch zijn we niet aan het einde gekomen van ons spreken over de doop. In bovenstaande zijn namelijk nogal wat zaken blijven liggen, die ik toch graag onder de aandacht wil brengen. Ook valt er over deze voorlopige conclusie nog wel wat te zeggen. Maar eerst willen we onze aandacht richten op de wijze van dopen. Want naast dat vanuit evangelische hoek gezegd wordt, dat de doop plaats moet vinden op grond van geloof, wordt ook de nadruk gelegd op de onderdompeling van de doper. Een zichtbaar teken van het met Christus begraven zijn.

3. Wijze van dopen

De wijze van dopen, die we in de Bijbel tegenkomen, is volgens velen door middel van onderdompeling. Tenminste zo wordt dit altijd uitgelegd. Maar is dit ook zo? Uit het Griekse woord βαπτίζω (Baptizo), dat met dopen vertaald wordt, is dit niet af te leiden, Dit woord kan met onderdompeling vertaald worden, maar er zijn meer vertalingen mogelijk. Zo heeft het in Markus 7:4 bijvoorbeeld de betekenis van wassen. Evenals in Lucas 11:38. Hierover straks meer.

Mattheüs 3:16 wordt veel aangehaald als bewijs dat de Heere Jezus bij Zijn doop ondergedompeld zou zijn geweest. Hij kwam immers op uit het water. Maar dit is een interpretatie op grond van de vertaling. De grondtekst moet uitsluitend geven. Nu leert de nadere bestudering van deze tekst, dat de doop van de Heere Jezus niet door onderdompeling plaats gevonden hoeft te hebben. Al staat in Johannes 3:23, dat Johannes daar doopte, waar veel water was. Maar dit kan ook vertaald worden met veel beekjes of riviertjes. Deze mogelijkheid moet zeker opgehouden worden, omdat de plaats waar hij doopte Enon heet en dit betekent fontein. Maar terug naar Mattheüs 3:16.

In het Grieks staat daar het volgende.

βαπτισθεις δε ο ιησους ευθυσ ανεβη απο του υδατος και ιδου
ηνεωχθησαν οι ουρανοι και ειδεν πνευμα θεου καταβαινον ωσει
περιστεραν ερχομενον επ αυτον

En Jezus, gedoopt zijnde, is terstond opgeklimmen uit het water; en
ziet, de hemelen werden Hem geopend, en hij zag den Geest Gods
nederdalen, gelijk een duive, en op Hem komen. (SV)

In het theologisches Wörterbuch zum Neuen Testament van Gerhard Kittel wordt nadrukkelijk vermeld, dat ανεβη, dat afgeleid is van αναβαινω, gelezen moet worden in het licht van een cultische handeling. Het heeft geen betrekking op het opklimmen of opstijgen van Jezus uit het water. Dan zou het trouwens ook niet betekenen, dat Jezus ondergedompeld was en uit het water omhoogkwam, maar zou het ons vertellen, dat Jezus vanuit de Jordaan weer de wal op ging. Er staat namelijk απο en geen εκ. Maar Kittel wil het op grond van het Oude Testament, de Septuagint en de rabbijnse geschriften vooral verbinden aan het Hebreeuwse עלה. Dit woord kan vertaald worden met opgaan, zoals dit gebruikt wordt in de liederen van de opgang. De pelgrimliederen psalm 122-134. Kittel verbindt het opklimmen daarom met de geopende hemel en de Geest van God die neerdaalt en op Hem komt. Na Zijn doop ging de Heere Jezus in geestelijke zin het hemelse Jeruzalem binnen, als de geliefde Zoon. In overeenstemming met het gebruik van dit Griekse en Hebreeuwse woord in die tijd valt dus niet op te maken, dat Jezus door middel van onderdompeling gedoopt is. Ook in Handelingen 2:38 en 40 en 8:39 is de wijze van dopen uit de context niet duidelijk en bij de doop van Paulus (Handelingen 9:18) geldt hetzelfde. Onwetendheid over de manier van dopen is er ook bij de doop van Cornelius, Lydia en de cipier. Er kan niet met volle zekerheid betoogd worden, dat deze gelovigen gedoopt werden door onderdompeling.

3.1 Betekenis βαπτίζω

Daarbij moet ons bekend zijn, dat het woord βαπτίζω niet alleen gebruikt wordt voor onderdompeling in water. In Markus 10:39 lezen we over 'gedoopt worden met de doop waarmee Christus gedoopt wordt'. In dit geval heeft het betrekking op het lijden van Jezus. In Korinthe 10:2 spreekt Paulus over het volk Israël, dat zij in Mozes gedoopt zijn in de wolk en in de zee. In Handelingen 11 en 1 Korinthe 12 wordt het woord dopen gebruikt in verbondenheid met de Heilige Geest.

Dr. James W. Dale heeft een grondig onderzoek verricht naar dit woord. Het heeft geleid tot een boek in vijf delen. Het eerste deel verscheen in 1867 en is getiteld: "*Baptizo: The Meaning of Baptism: Classic Baptism*". In 1869, 1871, 1874 en opnieuw 1874 verschenen de overige vier delen. Na de bespreking van de klassieke betekenis van het woord βαπτίζω behandelt hij de joodse, de

Johanneïsche, de christelijke en de vroegchristelijke (patristieke) betekenis van de doop.

Hij geeft door vele voorbeelden uit de Griekse literatuur aan, dat βαπτίζω niet alleen de betekenis heeft van onderdompelen in water. Zijn conclusie is:

Whatever is capable of thoroughly changing the character, state, or condition of any object, is capable of baptizing that object: and by such change of character, state, or condition does, in fact, baptize it (Dale, 1867, p. 354).

Al hetgeen dat in staat is om het karakter, de hoedanigheid of de conditie van elk willekeurig object volledig te veranderen, is in staat dat object te dopen: en door zo'n verandering van karakter, hoedanigheid of conditie heeft het dit, in feite, gedoopt.

Dale benadrukt in zijn studie, dat de kern van dopen te maken heeft met verandering. In het Lima-rapport van de Wereldraad van Kerken uit 1982 zien we dit toegepast. Nadat gezegd wordt, dat gedoopten vergeven, gereinigd en geheiligd worden in Christus, lezen we, dat een nieuwe ethische oriëntatie onder leiding van de Heilige Geest een onderdeel is van de doop.

Op grond van het onderzoek van Dale is het onjuist om vast te houden aan de opvatting, dat βαπτίζω alleen betekent dopen door onderdompeling.

Nederlandse theologen, zoals onder andere dr. F.G. Immink in zijn boek *Het heilige gebeurt*, zijn het erover eens, dat de Bijbel geen directe aanwijzingen bevat voor de doopraktijk. Trouwens, al vanaf de vroege kerk was er discussie over de vraag met hoeveel water er gedoopt moest worden. In de Didachè, een vroegchristelijk geschrift afkomstig uit het begin van de tweede eeuw na Christus en dat ook wel de 'leer van de twaalf apostelen' wordt genoemd, zegt hier het volgende over:

1 Met betrekking tot de doop. U moet als volgt dopen: Nadat u al het bovenstaande hebt gezegd, doop in de naam van de Vader en van de Zoon en van de Heilige Geest met stromend water. 2 Indien u geen stromend water hebt, doop dan met ander water. Indien het niet mogelijk is met koud water, dan met warm. 3 Indien u geen van beide ter beschikking hebt, giet dan driemaal water over het hoofd in de naam van de Vader en de Zoon en de Heilige Geest. 4 Degene die de doop verricht moet voor de doop vasten. De dopeling, en zo mogelijk enige anderen, moet ook vasten. Wat de dopeling betreft u moet hem opdragen dit een of twee dagen te doen. (Didachè 7.1-4)

Door dit geschrift uit ca 120 na Christus, maar vooral door de bestudering van het Griekse woord voor dopen maakt het overdenken van de doop een omwenteling. Het noodzakelijke geachte van onderdompeling in water is niet noodzakelijk. Waar het omgaat, is dat er een totale verandering plaatsvindt. Wat vanuit evangelische hoek tot dusver wel blijft staan is de volwassendoop. Maar is de doop eigenlijk wel belangrijk? Paulus lijkt het belang ervan in te perken.

4. 1 Korinthe 1

De aandacht richten we op 1 Korinthe 1:14. Hier schrijft Paulus: *Ik dank God dat ik niemand van u gedoopt heb dan Crispus en Gajus, zodat niemand kan zeggen dat ik in mijn naam gedoopt heb. Ik heb echter ook nog het huisgezin van Stefanus gedoopt. Verder weet ik niet of ik nog iemand anders gedoopt heb. Want Christus heeft mij niet gezonden om te dopen, maar om het Evangelie te verkondigen, niet met wijsheid van woorden, opdat het kruis van Christus zijn inhoud niet verliest.* Mogen we op grond van deze tekst zeggen, dat Paulus de doop niet zo belangrijk vond? Dat is te kort door de bocht en dan gaan we volledig aan de context voorbij. Paulus schrijft de brief aan de Korinthiërs vanwege de onenigheid die er heerst in de gemeente. Er is groepsvorming. Zo zijn er die zeggen: *Ik ben van Paulus, ik van Apollos, ik van Kefas, en ik van Christus.* Paulus veroordeelt deze groepsvorming, die slechts tot scheuring leidt. Om de onjuistheid ervan te onderstrepen voegt hij eraan toe: *Is Christus verdeeld? Is Paulus soms voor u gekruisigd? Of bent u in de naam van Paulus gedoopt?* Hij is dankbaar, dat hij slechts weinigen gedoopt heeft, zodat niemand op grond van het gedoopt zijn door Paulus een apart groepje kan vormen. Toch moeten we wel zeggen, dat het hem ten diepste niet gaat om de doop. De kern is het Evangelie van Jezus Christus. Het mag ons tot de conclusie brengen, dat niet de doop zaligmakend is, maar alleen het heilswerk van Jezus Christus. Kunnen we dan ook de conclusie trekken, dat een verschil van mening over de doop niet wezenlijk is, maar dat er ruimte is voor meerdere interpretaties en uitvoeringen? Gelovigen hoeven elkaar niet in de doopvorm te herkennen en erkennen, maar ten diepste in de Heere Jezus Christus.

5. Het bloed van Jezus

Een volgend iets, dat ik nader wil bekijken in het licht van de doop is de verwijzing naar het bloed van Jezus. Onder andere komen we dit tegen in 1 Johannes 1:7. Hier wordt ons gezegd, dat het bloed van Jezus ons reinigt van alle zonden. Het betekent, dat niet het water van de doop de afwassing van de zonden bewerkt, maar het bloed van Jezus, dat vergoten is op Golgotha. Het gaat dan ook niet om de reiniging van het lichaam, maar om de reiniging van de ziel.

De verwijzing naar het bloed van Jezus brengt ons bij de tekst uit Romeinen 6 over het sterven en begraven worden met Jezus en het met Hem opgewekt worden uit de dood. Maar moeten wij in dit bloed ondergedompeld worden? De apostel Petrus spreekt hier niet op deze manier over in 1 Petrus 1:2. Hij zegt: *uitverkoren overeenkomstig de voorkennis van God de Vader, door de heiliging van de Geest, tot gehoorzaamheid en besprenkeling met het bloed van Jezus Christus: moge genade en vrede voor u vermeerderd worden.* Zijn manier van spreken doet veelmeer denken aan de wijze van handelen die een hogepriester toepast op Grote Verzoendag, wanneer hij het heilige der heiligen mag betreden om verzoening te doen voor zijn eigen zonden en die van het volk. Dan sprenkelt de hogepriester het bloed op het verzoendeksel van de ark van

het verbond. In de Hebreeënbrief wordt daar op gelijke wijze over gesproken, wanneer gezegd wordt, dat we gaan *tot de Middelaar van het nieuwe verbond, Jezus, en tot het bloed van de besprenging, dat van betere dingen spreekt dan dat van Abel*. Het bloed van Abel, dat vergoten is doordat Kaïn hem doodde, roept van de aardbodem tot God. Maar dit bloed roept om wraak. Het bloed van Christus spreekt van vergeving.

6. Verbond

Naast dat βαπτίζω een veel bredere betekenis heeft, dan alleen onderdompelen in water, worden we er op gewezen, dat we besprenkeld moeten worden met het bloed van Christus. Iets wat niet uitwendig is, maar aan de ziel geschiedt. Tegelijk wordt hier een ander begrip geïntroduceerd. We horen over het verbond. Dit is niet nieuw, want ook Jezus sprak al op deze manier. In Lukas 22:20 staat namelijk: *Evenzo nam Hij ook de drinkbeker na het gebruiken van de maaltijd en zei: Deze drinkbeker is het nieuwe verbond in Mijn bloed, dat voor u vergoten wordt.*

Terwijl de doop ten diepste een inwendige besprenkeling is van de ziel met het bloed van Christus, is het tegelijk een verbondssluiting. Dit betekent, dat spreken over de doop tegelijk een spreken is over het verbond. De Heere God sluit een verbond met de dopeling. Een verbond, dat wordt bekrachtigd door het offer van Christus voor onze zonden, waarbij Zijn bloed vloeide om ons te reinigen.

Dat er een verbond gesloten wordt, geeft het waardevolle aan van de doop. Terwijl het bloed van Jezus de zondaar reinigt van alle zonden, wordt de relatie met Zijn Vader hersteld. Er is niet alleen sprake van een schone lei, maar van een volkomen verzoening. De mens die zich in het paradijs voor God verborg en als gevolg van de zonde God niet kan zien en tegelijk in leven kan blijven, krijgt vrije toegang tot de Heere.

6.1 Oude verbond

Wanneer de woorden van de Heere Jezus er nog eens bij pakken, zoals we deze gelezen hebben in Lucas 22, dan horen we in het bijzonder over een nieuw verbond. Als er een nieuw verbond is, dan is er ook een oud verbond. Het vraagt van ons om in de Bijbel terug te bladeren en wel in het bijzonder naar Genesis 15. Vanaf vers 7 lezen we over de verbondssluiting van de Heere God met Abram. Dit is een bijzondere verbondssluiting. Want hoewel het verbond door twee personen gesloten wordt is het alleen de Heere die de verplichtingen op zich neemt. Het is het kenmerk van het genadeverbond. Tegelijk is het een verbond, dat de eeuwen stand zal houden. Want de Heere belooft, dat Hij de nakomelingen van Abram het land als een erfdeel in bezit zal geven. Benadrukt moet worden, dat de Heere met Abram een verbond sluit, waarbij de nakomelingen van Abram ingesloten zijn. Zo wordt het tot een eeuwig verbond van genade. Dit wordt bevestigd in Genesis 17: 7. Dat de nakomelingen van Abram er volledig bij horen, hoewel ze nog niet geboren zijn

of onmondig zijn, blijkt uit het genoemde en de andere verzen van Genesis 17. Nadat de Heere Abram een nieuwe naam geeft, geeft Hij aan Abraham ook het teken van het verbond. Al wie mannelijk is en bij Abraham hoort, moet besneden worden. Het vlees van de voorhuid moet besneden worden, als teken van het verbond tussen de Heere en Abraham. Elk kind, dat acht dagen oud is en van het mannelijke geslacht is, moet besneden worden. Dit verbond leert ons een aantal zaken. Bovenal is het een zaak van geloof. Abraham moet geloven, dat de Heere Zijn beloften waar zal maken aan zijn nakomelingen. Het geloof van Abraham speelt zo een voorname rol bij de sluiting van dit verbond en het aanbrengen van het teken van dit verbond. Al eerder genoemd is het kenmerk, dat het een genadeverbond is. De Heere staat voor het verbond, en van Abraham en zijn nakomelingen wordt met betrekking tot de verbondssluiting niets gevraagd. Van Abraham en zijn nakomelingen! Abraham is een volwassen man als hij besneden wordt. Van Ismaël lezen we dat hij dertien was. Maar niet alleen zij worden besneden. Allen die in het huis van Abraham geboren zijn en allen die met geld gekocht zijn en van het mannelijke geslacht zijn, worden besneden. Dus ook de onmondige kinderen. En wanneer Isaak geboren wordt, dan wordt hij op de achtste dag besneden overeenkomstig het verbond, dat de Heere met Abraham en zijn nakomelingen gesloten heeft.

6.1.1 Besnijdenis van onmondige jongens

Welke motieven kunnen wij hiervoor aanvoeren? Waarom moet een jongetje van acht dagen besneden worden. Was het niet beter om dit te doen, wanneer die net als Ismaël 13 jaar oud was en het kon begrijpen? Om hier licht op te laten schijnen wil ik een uitstapje maken naar Hebreeën 7. In het tiende vers lezen we daar over Levi: *"Want hij was nog in het lichaam van zijn vader, toen Melchizedek hem tegemoetging"*. Er wordt hier gerefereerd aan de geschiedenis uit Genesis 14. Er is oorlog. Vier koning gaan de strijd aan tegen Bera, de koning van Sodom en vier andere koningen. Bera verliest de strijd en de overwinnaars nemen al de bezittingen van Sodom en Gomorra mee. Ook Lot, de neef van Abram, wordt meegenomen. Als Abram hiervan op de hoogte wordt gebracht, trekt hij de overwinnende legers achterna en hij verslaat hen. Zo brengt hij alle bezittingen terug en ook zijn neef Lot. Wanneer de koning van Sodom Abram tegemoet gaat, is daar ook Melchizedek, de koning van Salem. Van hem wordt gezegd, dat hij priester is van God, de Allerhoogste. Hij zegent Abram en Abram geeft hem het tiende deel van de buit. Abram doet dit terwijl Levi, zijn kleinkind, nog niet geboren is. Ook Izak was nog niet geboren. Dat deze geschiedenis is Hebreeën 7 wordt aangehaald, heeft daar als doel om duidelijk te maken, dat Melchizedek belangrijk is. Immers, er wordt betoogd, dat de Heere Jezus hogepriester is naar de ordening van Melchizedek. Dat Melchizedek belangrijk is wordt bevestigd doordat hij Abram zegent en Abram hem tienden van de buit geeft. Hier wordt in vers zeven aan toegevoegd: *"Nu is het ontegenzegglijk zo dat wat minder is, gezegend wordt door wat meer is"*. De hogere positie van Melchizedek ten opzichte van Abram is hierbij bevestigd. Het krijgen van tienden was later in Israël voorbestemd aan de stam Levi.

Deze stam, die afstamt van de kleinzoon van Abram, is het priestergeslacht geworden en ontving op grond daarvan de tienden. Maar dan wordt in de Hebrëeënbriëf in vers 9 gezegd, dat Levi door Abram tienden heeft gegeven. *Want hij was nog in het lichaam van zijn vader, toen Melchizedek hem tegemoet ging.* Door deze opmerking wordt betoogd, dat een priëster naar de ordening van Levi lager in rangorde staat, dat een priëster naar de ordening van Melchizedek. Wat ook wordt gezegd, is dat een mens zeer verbonden is met zijn voorgeslacht. Daar zelfs bij inbegrepen is. In dit licht moeten we het ontvangen van het teken van het oude verbond zien. In Genesis 17 wordt door de Heere het gebod gegeven, dat ook de nakomelingen van Abram van het mannelijke geslacht besneden moeten worden en wel op de achtste dag na de geboorte. Waarom? Zij horen erbij. Zij zijn er bij inbegrepen. De Heere heeft ook met hen het verbond gesloten, want zij waren nog in het lichaam van hun vader.

6.1.2 Het teken van het oude verbond in het Nieuwe Testament

Dit teken dat hoort bij de verbondssluiting tussen de Heere en Abraham, komen we ook tegen in het Nieuwe Testament. Zo wordt Johannes de Doper op de achtste dag besneden. In Lucas 2:21 lezen we, dat dit ook gebeurt bij de Heere Jezus. Toch is dit iets, dat in de gemeente van Christus niet voortgezet wordt. Hoewel sommigen dat wel willen. Dit lezen we in ieder geval in Galaten 6. Paulus haalt een streep door de besnijdenis. De reden is, dat men zich niet moet beroemen op het vlees. Men zal zich op niets anders moeten beroemen, dan op het kruis van Christus. Besneden of onbesneden zijn doet er niet toe, maat wel of men een nieuwe schepping is. In de brief aan de gemeente in Kolosse noemt hij dit de besnijdenis van Christus². Dit is het uittrekken van het lichaam van de zonden van het vlees. Het lichaam van de zonden van het vlees bewerkt namelijk alleen de werken van het vlees en gaat in tegen de Geest. Deze zonden heeft Christus op Zich genomen. *Onze oude mens is met Hem gekruisigd, opdat het lichaam van de zonde tenietgedaan zou worden en wij niet meer als slaaf de zonde zouden dienen.* Deze besnijdenis koppelt Paulus in het volgende vers aan de doop. Hierom zegt J. van Amstel, dat we nooit over de kinderdoop mogen spreken zonder de besnijdenis. Omdat besnijdenis en doop wezenlijk verbonden zijn (p.68).

6.2 Nieuwe verbond

Bovenstaande laat in feite zien, dat het teken van de doop in plaats van het teken van de besnijdenis is gekomen. Want wij moeten besprenkeld worden door het bloed van Christus. Een onzichtbare handeling, die door de doop zichtbaar gemaakt wordt. Want zoals het water het lichaam wast en reinigt, zo wast het bloed van Christus de zonden af om zondaars gereinigt voor God te stellen. Voor de gemeente van Christus geldt zo het nieuwe verbond. Dat er een nieuwe verbond kon komen, is trouwens door de Heere God. We zagen,

² Kolossenzen 2:11

dat bij de verbondssluiting van de Heere met de toen nog onbesneden Abram, de Heere al de verbondsverplichtingen op Zich nam. Dit betekent, dat wanneer het verbond verbroken wordt, de Heere al de gevolgen daarvan zal betalen. Israël heeft met regelmaat het verbond verbroken door andere goden achterna te lopen. De Heere betaalde de prijs door in Zijn Zoon Jezus Christus de zonde der wereld te dragen aan het kruis van Golgotha. Zo heeft de Heere verzoening bewerkt en kwam er de mogelijkheid van het nieuwe verbond in het bloed van Christus.

Een verbond, dat voortbouwt op het oude verbond. Want tussen het oude verbond en het nieuwe verbond is onder andere de overeenkomst waarneembaar, dat het beiden verbonden zijn die eeuwig zijn en gebaseerd zijn op genade. Want evenals in het oude verbond, neemt de Heere in het nieuwe verbond al de verplichtingen op zich. Bij de verbondspartner zal er het geloof moeten zijn, dat de Heere Zijn verbond houdt en al Zijn beloften zal nakomen.

Alleen aan de verbondspartner of ook aan de nakomelingen? Bij het oude verbond was dit ook aan de nakomelingen. Zou dit in het nieuwe verbond anders zijn? Wie de Schrift als uitgangspunt neemt, die zal tot de conclusie komen, dat dit niet anders is. Dit wordt bevestigd door de woorden van Petrus, die hij vervuld met de Heilige Geest uitgesproken heeft op de eerste Pinksterdag. Na de oproep tot bekering en de aansporing om zich te laten dopen in de Naam van Jezus Christus, verkondigd Petrus, dat de belofte is voor de hoorders, maar ook voor hun kinderen en voor allen die veraf zijn, zovelen als de Heere, onze God ertoe roepen zal. Ook voor de kinderen. Ook de onmondige kinderen. De zuigelingen. Natuurlijk. Het zou volkomen tegen Gods eerdere handelen ingaan, wanneer dit niet het geval zou zijn. Wanneer we vervolgens lezen in Handelingen 16, dat de Cipier met al de zijnen gedoopt wordt, dan mogen we er gerust vanuit gaan, dat hier ook kinderen bij hem gezeten. Misschien niet van hemzelf, maar wel van slaven en slavinnen. In het doopformulier wordt verwezen naar Noach en ook naar de doortocht van de Israëlieten door de Schelfzee. Van Noach lezen we, dat hij rechtvaardig en oprecht was. Toch wordt niet alleen hij gered, maar ook zijn vrouw en zijn drie zonen en zelfs de vrouwen van zijn zonen. Zij werden door het water heen gered, zoals Petrus dit verwoordt in zijn eerste brief en waarmee hij een verbinding maakt met de doop. Bij de doortocht door de Schelfzee wordt er geen onderscheid gemaakt. Heel het volk wordt door het water heen gered.

7. Jodendom en patristiek

Vanuit de kenmerken van het oude verbond hebben we een voortgaande lijn getrokken naar het nieuwe verbond. Kan dit zomaar? Het is goed om te weten, dat wij hier niet de eerste in zijn. Zowel in het jodendom als bij de vroege kerk komen we dit tegen.

In het Jodendom is de mikwe een belangrijk reinigingsritueel. Hierbij wordt een persoon ondergedompeld in water met het oog op een geestelijke reiniging. Er

zijn drie situaties waarbij dit gebeurt. Zo moet een joodse vrouw de mikwe ondergaan na de menstruatie en na een bevalling. Verder moet eetgerei, dat door niet-Joden aangeraakt is, gezuiverd worden. Als derde mogelijkheid vindt het plaats wanneer iemand zich wil bekeren tot het Jodendom ("Mikwe," z.j.). Deze laatste situatie is voor ons van belang.

Wanneer het gebeurde, dat een heel gezin overging tot het Jodendom, dan werd het ritueel ook op de minderjarige kinderen toegepast. We lezen dit in de Talmud ("Converting," z.j.). De reden is, dat het gezien wordt, dat het een voorrecht is om Joods te zijn. Wel kan een meisje bij 12 jaar en een jongen bij 13 jaar het weer ongedaan maken.

In de geschriften van de kerkvaders uit de eerste eeuw kunnen we ook horen hoe er omgegaan is met de kinderen van gelovige ouders. Zo wordt in de geschriften van Hippolytus van Rome, die leefde in het begin van de derde eeuw, al gesproken over de kinderdoop. In 215 schreef hij: *"Eerst moet men de kleine kinderen dopen. Allen die voor zichzelf spreken kunnen, moeten zelf spreken. Voor hen echter die niet spreken kunnen, zullen hun ouders spreken of een ander, die tot hun familie behoort"*. Ook kerkvaders als Tertullianus en Origenes spreken erover. Soms wordt gesteld, dat Tertullianus tegen de kinderdoop was, maar dit is onjuist. Wel had hij vragen bij het tijdstip van de doop, omdat hij meende, dat zonden na de doop gedaan niet meer vergeven konden worden en een mens niet voor een tweede keer gedoopt kon worden. Bij zijn marteldood in omstreeks het jaar 160 lijkt ook Polycarpus over de doop te spreken. Wanneer hem gevraagd wordt om zijn geloof af te zweren en Christus te smaden, zegt hij: *"Zesentachtig jaar heb ik Hem gediend en Hij heeft mij geen kwaad gedaan. Hoe kan ik mijn Koning, Die mij gered heeft, vervloeken?"* (Mensink 2005, p. 50). Polycarpus was toen 86 jaar oud. Wanneer hij Christus al zolang diende, dan kan het niet anders, dan dat hij als zuigeling gedoopt is. Dit is dan niet alleen geweest in de tijd van Johannes, maar ook toen Johannes daar de kerkleider was.

Op de synode van Carthago in 251 wordt de kinderdoop door 67 bisschoppen unaniem aangenomen. Zij nemen het volgende besluit:

"Wij zijn allen eenstemmig van oordeel, dat aan geen enkel menselijk wezen Gods genade en barmhartigheid bij de geboorte onthouden mag worden. Want indien zelfs de grootste zondaars, die vroeger zwaar tegen God misdreven hebben, wanneer zij later het geloof hebben aangenomen, vergeving van zonden zouden verkrijgen en niet van het doopsel en de genade worden uitgesloten, hoeveel te minder mag dan het pasgeboren kind worden geweerd dat nog geen zondige daad heeft bedreven, maar alleen naar het vlees uit Adam geboren, door die eerste geboorte de besmetting van de oude doodschuld heeft opgelopen."
(Dieperink, 2000)

8. Belijdenis van geloof

Ons rest hier nog een belangrijke zaak aan toe te voegen. Het is genade van God, dat Hij met zondaren in Christus Jezus een verbond wil sluiten en dat dit ook betrekking heeft op de kinderen van gelovige ouders. Al is een kind niet behouden op grond van het geloof van één of beide ouders, maar op grond van Gods genadeverbond. Zo vinden we dit ook verwoord in de Dordtse Leerregels 1,17 met betrekking tot jonggestorven kinderen.

Wanneer een kind mondig mag worden, zal steeds meer van het kind verwacht worden, dat het zelf wil staan in het genadeverbond en hieruit wil leven.

Wanneer een kind dit verbond veracht en in feite de doop verwerpt en hiermee ook Christus, dat plaatst het zichzelf buiten Gods heil. Maar wanneer een kind mag komen tot de belijdenis dat ons onder de hemel geen andere Naam onder de mensen gegeven is waardoor wij zalig moeten worden, dan zal dit tot eeuwig heil strekken. Als een kind zover mag komen, dan past het wanneer hiervan midden in de gemeente getuigenis van wordt afgelegd door de belijdenis van het geloof.

Het kan zijn, dat iemand, die als kind gedoopt is, ernaar verlangt om als volwassene gedoopt te worden. Dit kan om allerlei redenen zijn, maar veelal omdat gedacht wordt, dat de volwassendoop de enige Bijbelse doop is. Daarnaast komt het voor, dat de volwassendoop verlangd wordt uit de drang iets terug te doen naar God en de 'eigen' keuze te bevestigen. Hierin kunnen we niet meegaan. Bovenal omdat het niet nodig is. Want door de doop wordt de dopeling in de eenheid van de kerk opgenomen (De Reuver 2012). Dit hoeft en kan niet nog een keer. In de Nederlandse Geloofsbelijdenis lezen we in artikel 34:

Hierom geloven wij, dat, wie in het eeuwige leven wil komen, slechts eenmaal gedoopt moet worden met de enige Doop, zonder die ooit te herhalen; want wij kunnen ook niet tweemaal geboren worden. (NGB 1561)

Dit geschrift van Guido de Brès uit 1561 wil geen ruimte geven aan de overdoop. De doop is eenmalig. René de Reuver (2012) benadrukt dit door te concluderen: "Hoewel de doop een eenmalige gebeurtenis is, heeft de uitwerking levenslange gevolgen". Dietrich Bonhoeffer heeft hierover gezegd:

"Het goed recht van de zuigelingendoop kan niet bestreden worden met bijbelse- of theologische argumenten. De kerk kan derhalve niet toestaan dat predikanten over de zuigelingendoop spreken als in strijd met de Bijbel, of die doop weigeren te bedienen. Onder geen beding kan de kerk herdoop toestaan. Wie gedoopte kinderen als niet gedoopt aanmerkt plaatst zich buiten de kerk van Christus Jezus." (Bonhoeffer, 1996)

Dit zijn stellige woorden. De vraag is of we niet voorzichtiger moeten zijn, omdat de doop één van de twee sacramenten is, die het heil wil bemiddelen,

maar niet het heil zelf is. Het zal moeten draaien om Christus. Daarom zullen we wel de herdoop moeten afwijzen, maar de persoon zelf zullen we niet de deur van de kerk moeten wijzen. Dr. C. Graafland spreekt ook op deze manier in zijn boek *Volwassendoop, kinderdoop, herdoop*. Mensink (2005) gaat hier ook verder op in (p. 87-91).

9. Protestantse Kerk in Nederland

Na de tocht door de Bijbel is het goed om toe te voegen hoe er in de Protestantse Kerk in Nederland omgegaan wordt met de doop. In de Romeinse artikelen van de kerkorde staat: *De gemeente wordt opgewekt tot de viering van de doop, in het bijzonder van de doop van kinderen van de gemeente. De doop wordt bediend aan hen voor wie of door wie de doop begeerd wordt. De Heilige doop wordt bediend in het midden van de gemeente, door een predikant, met gebruikmaking van de orden uit het dienstboek van de kerk.* In de onlangs uitgegeven handreiking wordt hierbij gezegd, dat de Protestantse Kerk in Nederland zich gesteld ziet in de traditie van de kinderdoop en ruimte biedt voor een doop op belijdenis. Zo wordt rekening gehouden met de situatie van mensen die van buiten de kerk toetreden en schept het ruimte voor ouders die ervoor kiezen voor hun kinderen niet de zuigelingen doop te vragen. In de handreiking wordt ook ingegaan op de vraag naar de herdoop. Wie als kind gedoopt is, hoeft niet opnieuw gedoopt te worden. Het teken en zegel van Gods heilswerk is immers al ontvangen en dat is voldoende. Het kan voor sommigen de wens zijn om zelf het gedoopt worden te beleven. Het is een wens, waar geen gehoor aangegeven moet worden door opnieuw de doop te voltrekken. In de handreiking wordt hierover gezegd: "Omdat de heilsverwachting die met de doop is verbonden niet te herroepen is, kan de doop niet meer dan één keer bediend worden".

In de Protestantse Kerk in Nederland komen we wel mensen tegen die tweede doop begeren of reeds ondergaan hebben. Dit kan onder andere een gevolg zijn van een periode meegedeeld te hebben met een evangelische gemeente. De vraag is hoe hierop te reageren. Dit kan niet algemeen beantwoord worden, maar zal per gemeente en per situatie verschillen. Wezenlijk is, dat de leer van de kerk overeind blijft staan en gerespecteerd dient te worden. Hierdoor kan een positie in de kerkenraad moeilijker zijn, omdat dan mee gedaan wordt in de besluitvorming. Tegelijk moet gezegd worden, dat het mensen betreft, die volop in het geloof staan. Zij zullen vanzelfsprekend weer een plek in de gemeente moeten kunnen krijgen. Maar, opnieuw, wel met respect voor de leer over de doop.

Het is goed, wanneer er ook nagedacht wordt over gemeenteleden, waarvan de kinderen, na als kind gedoopt te zijn geweest, de volwassendoop wensen te ondergaan. Voor ouders is dit een moeilijke kwestie. Aan de ene kant is er de dankbaarheid voor de weg van het geloof die verder wordt ingegaan. Aan de andere kant pijn, dat de doop die bediend is, aan de kant wordt geschoven als niet waardevol en niet Bijbels. Het pastoraat aan deze gemeenteleden mag

niet vergeten worden.

9.1 Dooperkenning

OP 29 mei 2012 vond in Heiloo een dooperkenning plaats van 9 kerken. Dit betrof de Anglicaanse Kerk, de Bond van Vrije Evangelische Gemeenten, de Evangelische Broedergemeente, de Molukse Evangelische Kerk, de Oud-Katholieke Kerk, de Protestantse Kerk in Nederland, de Remonstrantse Broederschap, de Rooms-Katholieke Kerk en de Syrisch-Orthodoxe Kerk. Zij hebben de volgende verklaring ondertekend.

Een gemeenschappelijke verklaring van kerken in Nederland De Doop

Wij aanvaarden de doop als een heilig teken, ons door Christus toevertrouwd, dat ons met Hem en met elkaar verbindt. Hoe verschillend we op allerlei punten ook mogen denken, hierover zijn we het eens: de doop is een teken van Gods genade, hij doet ons delen in het geheim van Christus' dood en opstanding (Rom. 6:3-4), hij voert ons tot een nieuw leven. Wie dit heilig teken ontvangen, mogen zich deel weten van Christus' Kerk, die van alle plaatsen en tijden is. Zo hebben zij deel aan één Geest en zijn ze één lichaam geworden (1 Cor.12:13).

Wij bekennen dat de geschiedenis die praktijk en theologie van de doop doormaakten, er óók een van conflicten was. Vooralsnog houden juist verschillende visies op de doop sommige kerken nog gescheiden. Dooperkenning begint ermee dat gelovigen uit uiteenlopende tradities hun geloofsverhalen delen, en in hun onderscheiden dooppraktijken het werk van de Geest herkennen.

Wij, de kerken die deze verklaring ondertekenen, erkennen iedere doop die, in geloof en in gehoorzaamheid aan de opdracht van Jezus (Mat. 28:19), is voltrokken in de naam van de Vader en de Zoon en de Heilige Geest, en die, binnen de betrokken gemeenschap en volgens de aldaar geldende regels, is bediend met water. De aldus voltrokken en ontvangen doop is eenmalig en onherhaalbaar.

Wij bevestigen met het ondertekenen dat wij een doop, bediend in een van de kerken die mee ondertekenen, als geldig erkennen, mits aan het bovenstaande is voldaan. Daarbij kan de vorm verschillen: hier kent men een praktijk van onderdompeling in water, daar één van begieting of individuele besprenkeling ermee.

Wij erkennen uiteraard ook een doop die is bediend in een kerk die deze verklaring niet heeft ondertekend, maar die wel in overeenstemming met het hierboven gestelde is bediend. Overigens nodigen wij kerken en christelijke geloofsgemeenschappen die deze verklaring nog niet ondertekenden van harte uit tot ondertekening.

Wij verheugen ons voluit over iedere mens die wordt gedoopt, maar beseffen

dat Gods genade breder werkt dan enkel via dit sacrament of heilig teken. Wij noemen daarom ook hen onze broeders en zusters die behoren tot geloofsgemeenschappen die, terwijl ze wel in de christelijke traditie staan, de doop niet kennen.

Deze onderlinge dooperkenning is een uitdrukking van onze overtuiging dat Jezus Christus het fundament is van onze eenheid (Gal. 3:27-28). Wij belijden, met de Verklaring over de Doop, opgesteld door de Commissie voor Geloof en Kerkorde van de Wereldraad van Kerken (Lima, 1982, §6), dat de éne doop in Christus 'een oproep is aan de kerken om hun verschillen te overwinnen en hun gemeenschap zichtbaar te maken'.

10. Conclusie

Wanneer we alles op een rij zetten en kort samenvatten, dan kunnen we concluderen, dat de daadwerkelijke doop door God geschiedt aan de ziel van de mens door deze volkomen te veranderen door het reinigende bloed van Christus. De doop met water is een verwijzing naar Gods genadewerk in mensen. De vorm van de doop is in wezen niet zo belangrijk. Besprenging of onderdompeling veranderen namelijk niets aan Gods werk aan de zielen van mensen.

Wanneer we de kenmerken van het oude verbond op het nieuwe verbond toepassen, dan is het niet meer dan logisch, dat ook de kinderen van gelovige ouders het teken en zegel van dit verbond ontvangen. Vanzelfsprekend horen zij erbij. Ook al zijn zij nog onmondig. Met de bediening van de doop hoeft dan ook niet gewacht te worden totdat een mens mondig is geworden en tot geloof is gekomen. Wel wordt verwacht van hen, die in het verbond geboren worden, dat zij zelf tot geloof komen en naar de wil van God willen leven. Het is dan ook belangrijk, dat er een moment is waarop belijdenis van het geloof wordt afgelegd of een getuigenis gegeven wordt.

Dit betekent niet, dat de volwassendoop wordt afgewezen. Vanzelfsprekend niet. We hebben vanuit de bestudering van de Bijbel geleerd, dat mensen, die tot geloof komen, gedoopt mogen worden. Dit geldt tot op de dag van vandaag. We hebben betoogd, dat kinderen van gelovige ouders behoren gedoopt te wezen en dat de doop niet herhaald dient te worden. Maar wie niet als kind gedoopt is en tot geloof komt in de Heere Jezus mag de doop niet onthouden worden. Van harte mag de doop dan bediend worden. Zo mag de kerk de kinderdoop kennen en de volwassendoop, maar niet de overdoop of herdoop. Maar het plaatsvinden hiervan mag de kerk wel aansporen tot de erkenning, dat de betekenis van de doop niet uitvoeriger onderricht is aan de (kinderen van de) gemeente, zoals in het hertaalde doopformulier de ouders hiertoe worden aangespoord. Ook zal wie de herdoop ondergaan heeft niet genegeerd moeten worden. Want in de kerk draait het niet om de doop, maar om Christus.

Bronnen

Amstel, J. van, (2002). *De rijkdom van de kinderdoop*. Utrecht

Kittel, G., (1957), *Theologisches Wörterbuch zum Neuen Testament*. Stuttgart

Bonhoeffer, D., (1996). *Dietrich Bonhoeffer Werke. 16, Konspiration und Haft : 1940-1945*. Geraadpleegd op 16 januari 2013 via:
http://www.drachtenoase.nl/index.php?option=com_docman&task=doc_view&gid=27

Brink, G. van den en Campen, M. van & Graaf, J. van der., (1996). *Geground geloof*. Zoetermeer

Converting. (z.j.). In *Conversion to Judaism*. Geraadpleegd op 2 januari 2013 via http://www.convert.org/Converting_Infants.html

Dale, J.W., (1867). *Baptizo: The Meaning of Baptism: Classic Baptism*. Geraadpleegd op 29 december 2012 via
<http://ia600304.us.archive.org/23/items/classicbaptismin00dale/classicbaptismin00dale.pdf>

Didachè, (z.j.). Geraadpleegd op 16 januari 2013 via
<http://www.jmpauw.nl/downloads/grieks/didache.pdf>

Dieperink, M., (2000). *De Bijbel, in het licht van de oude kerkvaders*. Zeist

Graafland, C., (1996). *Volwassendoop, kinderdoop, herdoop*. Amersfoort

Immink, F.G., (2011). *Het heilige gebeurt*. Zoetermeer.

Is de kinderdoop Bijbels? (z.j.). Geraadpleegd op 31 december 2012 via
http://www.hetgekrookteriet.com/Diverse_artikelen/Kinderdoop_2.html

Klijn, A.F.J., (1981). *Apostolische Vaders 1*. Kampen.

Mensink, A.J., (2005). *Genade als erfgoed*. Heerenveen

Mikwe. (z.j.). In *Wikipedia*. Geraadpleegd op 2 januari 2013 via
<http://nl.wikipedia.org/wiki/Mikwe>

Brès, G. de (1561). *Nederlandse Geloofsbelijdenis*. Via Zwanepol, K., (2004) *Belijdenisgeschriften voor de Protestantse Kerk in Nederland*. Zoetermeer

PKN, (2012). *Over dopen in de Protestantse kerk*. Geraadpleegd op 29

december 2012 via <http://www.pkn.nl/Lists/PKN-Bibliotheek/Over-dopen-in-de-Protestantse-Kerk-handreiking-voor-gesprek-kerkenraden-2012.pdf>

Raad van Kerken, (2012). *De Doop*. Geraadpleegd op 16 januari 2013 via <http://www.raadvankerken.nl/?b=1977>

Reuver, R. de, (2012). *Anders Verder*. Amsterdam

World Concil of Churches, (1982). *Baptism, Eucharist and Ministry*.

Geraadpleegd op 31 december 2012 via

<http://www.oikoumene.org/en/resources/documents/wcc-commissions/faith-and-order-commission/i-unity-the-church-and-its-mission/baptism-eucharist-and-ministry-faith-and-order-paper-no-111-the-lima-text.html>